

Malatya İli Tarım Potansiyeli Üzerine Bir İnceleme

Ahmet Arif EREN

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Niğde, Türkiye
ahmetarif74@gmail.com

Kerem GÖKTEN

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Niğde, Türkiye
keremgokten@gmail.com

Kabul Edilme Tarihi:
29.03.2018

Özet

Ülkelerin iktisadi gelişmelerinde bölgesel potansiyeller özellikle önem arz etmektedir. Bu çalışma Malatya ilinin tarım potansiyelini açığa çıkartarak ilin gelişmişlik düzeyini ve ülke ekonomisine katkısını açığa çıkartmak amacıyla yapılmıştır. Sektörel ve bölgesel çalışmalar genellikle mikro ölçekte yapılmakta ve makro düzeyde genel bir resim sunulmamaktadır. Bu çalışmanın amacı son dönem Malatya ekonomisinde tarım sektörünün makro düzeyde analizini sunmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Malatya Ekonomisi, Tarım, TRB1 Bölgesi

An Examination On The Agricultural Potential of Malatya

Abstract

Regional potentials have particular importance in the economic development of countries. This study aims to investigate the agricultural potential of Malatya and to increase the level of development and the contribution to the economy of the country. Sectoral and regional studies are usually carried out on a micro scale and there is no general picture at the macro level. The aim of this study is to make a macro-level analysis of the agricultural sector in the last term Malatya economy.

Keywords: Economy of Malatya, Agriculture, Region of TRB1

Giriş

İBBS düzeyinde 26 bölge arasında TRB1 alt bölgesinde yer alan Malatya, iktisadi açıdan bu alt bölgenin en gelişmiş ilidir. Malatya, TRB1 alt bölgesinin ve Doğu Anadolu bölgesinin en sanayileşmiş illerinden biri olmakla birlikte, kıyaslama ulusal düzeye taşınınca alınacak yolun uzun olduğu açığa çıkmaktadır.

Üstüne üstlük endüstri devriminin elektronik ve enformasyon aşamasının geride kaldığı, dijital devrim ya da dördüncü sanayi devrimi tartışmalarının hız kazandığı günümüzde konvansiyonel sanayileşme önemli oranda önemini yitirmiştir. Sanayileşmenin geri plana itildiği, gelişmişlik kriteri olmaktan çıktığı bir ortamda; tarımın öneminden ve kalkınma sürecine olası katkılarından bahsetmek çok kolay olmamaktadır.

İktisat teorisinde fizyokratlarla önem kazanan tarım özellikle T. Malthus'un görüşleri ile birlikte önemli bir sorun ve çalışılması gereken bir alan haline gelmiştir. Günümüzde tarım esasen aynı önemini muhafaza etmektedir. Gerek ülke GSYİH'sine katkısı gerekse istihdam açısından tarımın önemi her geçen yıl azalsa da insanların beslenmesi ve hayvancılık sektörüne girdi temini sorunu her daim önemini koruyacaktır. Ülke açısından tarımsal kendine yeterlilik ve gıda güvencesi önemli bir sorundur. Bu soruna ilişkin olarak özellikle bölgelerin potansiyellerinin açığa çıkartılması ve değerlendirilmesi büyük önem arz etmektedir. Özellikle bölgesel gelişmeler küresel bir güç olabilme iddiasını mümkün kılacak önemli iç dinamikler barındırmaktadır². Bu bağlamda Malatya ekonomisinde tarımın potansiyellerini ele alan bir çalışma yararlı olacaktır. Literatüre bakıldığında böyle bir çalışma olmadığı görülmektedir. Köseman, Rışvanlı, Kaygusuoğlu, Korkmaz, Saat ve Şeker (2016) hayvancılığa ilişkin bir çalışma yapmışlar, ancak meseleyi iktisadi boyutlarıyla ele almamışlardır. Bunun dışındaki çalışmalar ise ürün bazlı mikro çalışmalardır.³ Makro çalışmalar ise bölgesel olmaktan ziyade ülke genelinde tarım sektörünün yeri ve önemini ele almaktadır.⁴

1. Malatya İli Ekonomisi

TRB1 bölgesinin Elazığ ile birlikte en gelişmiş illeri arasında bulunan Malatya, tarımın sektörel ağırlığı açısından özgül bir görünüme sahiptir. Tarım hemen her bölgede ve ülkede ekonomiden daha az bir pay almaktayken, bu durum Malatya özelinde geçerli değildir. Malatya kent ekonomisinde tarımın payında son on yılda kayda değer bir azalma gözlenmemektedir. Dolayısıyla ilde tarımın önemini devam ettirdiği, tarıma dayalı bir gelişme dinamiğinin hala varlığını koruduğu söylenebilir. Buradan sanayinin tarımdan daha az önemsiz olduğu gibi bir sonuç çıkarılmamalıdır. İktisadi sistemin mevcut aşamasında sanayi ve hizmetler sektörünün tarıma nazaran baskın olduğuna itiraz etmek mümkün değildir, ancak tarımın da bunların yanında katma değeri ile önemli bir sektör olabileceği akıldan çıkartılmamalıdır. Buna son çeyrek yüzyılda büyük gelişim gösteren tarım-gıda sanayisi, ulusötesileşme eğilimlerinin tarım sektörünü doğrudan etkiler hale gelmesi, bitkisel ve hayvansal ürünlerin ulusötesi şirketlerce kontrol edilen gıda zincirlerine dahil olması, dayanıklı gıda maddeleri geliştirilmesi sürecinde kimya sanayi ile gerçekleşen sektörel işbirliği, tarım-gıda sanayinde artan dolaysız sermaye yatırımları da eklenmelidir (Friedmann ve McMichael, 1989: s. 104-106).⁵ Özellikle sektörler arası içsel bağlantılar ve geri bağlantıların varlığı herhangi bir sektörün mutlak olarak önemsizleştirilmesine mani olmaktadır. Bu husus özellikle, ilin GSYİH gelişmeleri ile açığa çıkarılabilir.

¹ Eren, G (2015) tarım sektörünün fizyokrasi düşüncesindeki yeri ve önemini belirten bir çalışmadır.

² Kamacı (2016) bölgesel gelişmeleri ve eşitsizlikleri Karadeniz bölgesi özelinde işgücü piyasaları eksenin ele alan bir çalışmadır.

³ Örneğin Cömert ve Arısal (2011) fiyat istikrarsızlığının kayısı ihracatına etkisini ele alırlar.

⁴ Özkaya (2012) ve Arı (2009) Türkiye'de tarım sektörüne makro açıdan ele alan çalışmalar olarak öne çıkmaktadır.

⁵ Uluslararası gıda rejimi, gıda-tarım sektörüne ilişkin değerlendirmeler için bkz. (Sarıöz Gökten; Gökten, 2017).

1.1. Malatya GSYİH'sinin Yıllar İtibariyle Gelişimi

Bir bölgede yerleşik ekonomik birimlerin belli bir dönemde bu bölgedeki ekonomik faaliyetleri sonucunda ürettikleri mal ve hizmetlerin (çıktı) değerinden, üretimde bulunabilmek için kullandıkları mal ve hizmetler (ara tüketim) değerinin çıkarılması sonucu elde edilen değer olan gayri safi katma değer hesaplamaları, İBBS Düzey 2'ye göre tarım, sanayi, hizmetler ayırımından derlenmiştir. Malatya, Elazığ, Bingöl ve Tunceli illerinin yer aldığı TRB1 bölgesi 26 bölge arasından gayrisafi katma değer açısından 20. sırada yer alabilmektedir. TÜİK tarafından İBBS2 düzeyinde yayınlanan bölgesel istatistiklerden hareketle Tablo 1 oluşturulmuştur.

Bölgenin GSYH'ye katkısı, Türkiye'ye oranla yüzdesine bakıldığında 2009'a kadar arttığı ve sonrasında ise azaldığı görülmektedir. İl bazlı değerlendirme yapılacak olursa Malatya'nın alt bölgenin diğer illeri ile (özellikle Tunceli ve Bingöl) kıyaslandığında ekonomi içindeki payının görece fazla olduğu rahatlıkla söylenebilir. Malatya'nın içinde bulunduğu alt bölgenin geri sıralardaki konumun bir nebze üzerinde yer aldığı gerçeğine karşın, söz konusu il 2014 itibariyle ülke GSYİH'sinden yalnızca %0,6 pay alabilmektedir⁶. Malatya kişi başı gelir açısından da ülke ortalamasının gerisindedir. DPT (2003, s.56)'ye göre sosyo-ekonomik⁷ açıdan Malatya 1996'da 38. ve 2003'de ise 39. Sıradadır. Bu durum Malatya'nın sosyal gelişmişlik açısından iktisadi gelişmişliğin gerisinde kaldığını göstermektedir. İktisadi gelişmişliği aşağıdaki Tablo 1'den izlemek mümkündür.

Tablo 1: Cari Fiyatlarla Bölgesel Katma Değer⁸

YILLAR	TÜRKİYE DEĞERİ	TRB1 DEĞERİ	KİŞİ BAŞINA GAYRI SAFİ KATMA DEĞER (\$)	TÜRKİYE EKONOMİSİNE KATKISI (%)	TRB1 TÜRKİYE SIRALAMASI
22007	754384542	10045910	4845	1,33	21
22008	854585214	11393014	5517	1,33	20
22009	864449686	12325264	4910	1,42	20
22010	980547016	13767055	5638	1,40	20
22011	1150453139	16047989	5820	1,39	20

Kaynak: TÜİK verilerinden türetilmiştir.

1.2. İktisadi Faaliyet Kolları içinde Malatya'da Tarım Sektörünün Yeri

Bölgesel gayrisafi katma değer faaliyet kollarına göre incelendiğinde 2011 yılı itibariyle gerek Türkiye genelinde gerekse Malatya'nın yer aldığı TRB1 bölgesi özelinde en yüksek payın hizmetler sektöründe olduğu bunu

⁶ Söz konusu oran TÜİK ulusal hesaplar istatistikleri kullanılarak hesaplanmıştır.

⁷ Malatya ilinin sosyal ve kültürel değişim ve dönüşümü için Aslan ve Ateş (2012) alan çalışması ile dikkati çekmektedir.

⁸ Gayrisafi katma değer hesaplaması en son 2014 senesinde TÜİK tarafından rapor olarak oluşturulmuş ve 2011 verileri kullanılmıştır. Bu bağlamda 2011 senesine ait rakamlar mevcut en güncel rakamlardır.

sanayi ve daha sonra ise tarım sektörünün izlediği görülmektedir. Malatya, Elazığ, Bingöl ve Tunceli illerinin yer aldığı TRB1 bölgesi için 2011 yılında bölgede yaratılan gelirden tarım sektörünün payı %14,02 sanayi sektörünün payı %22,8 ve hizmetler sektörünün payı ise %63,19 olarak ölçülmüştür. Bölgede 2006 yılında tarım sektörünün payı 14,94 iken 2011 senesine kadar azalmış ve 2011 senesinde yeniden yükselerek %14 düzeyine gelmiştir.

Yaklaşık olarak son otuz yılda gerek Türkiye’de gerekse dünyadaki genel eğilime bakıldığında tarım sektörünün payının azaldığı ve hizmetlerin payının arttığı görülmektedir. Söz konusu eğilim hem Türkiye hem de bölge için geçerlidir. Ancak bölge ortalamasını Türkiye ortalaması ile kıyasladığımızda bölgede tarımın yerinin Türkiye geneli ile kıyaslandığında oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Sektör payları açısından bölge değerleri Türkiye ortalaması ile kıyaslandığında tarım ve hizmetler açısından bölge değerlerinin Türkiye değerlerinden fazla olduğu ve sanayi açısından ise bölge değerlerinin Türkiye ortalamasının altında olduğu görülmektedir. Bölge açısından sanayinin Türkiye’ye değerlerine kıyasla görece önemsiz, tarım ve hizmetlerin ise görece önemli olduğu söylenebilir. Rakamlara bakıldığında tarımın Türkiye ile kıyaslandığında bölgede önemli bir gelir kaynağı olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 2: İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Gayrisafi Katma Değer

Yıllar	İktisadi faaliyet kolları	Türkiye değer (bin TL)	Sektör Payı (%)	TRB1 değer (bin TL)	Sektör Payı
22006	Tarım	62662754	9,37	1317021	14,94
	Sanayi	188646805	28,22	1843698	20,91
	Hizmetler	417108706	62,4	5652436	64,13
	GSKD	668418265	100	8813155	100
22007	Tarım	64331717	8,52	1440873	14,43
	Sanayi	209515201	27,77	1994329	19,85
	Hizmetler	480537624	63,7	6610709	65,8
	GSKD	754384542	100	10045910	100
22008	Tarım	72274585	8,45	156428	13,73
	Sanayi	232475082	27,2	2219290	19,48
	Hizmetler	549835548	64,33	7609443	66,79
	GSKD	854585214	100	11393014	100
22009	Tarım	78775886	9,11	1684643	13,67
	Sanayi	218623211	25,29	2239036	18,16
	Hizmetler	567050589	65,6	8401584	68,16
	GSKD	864449686	100	12325264	100
22010	Tarım	92739021	9,46	1834778	13,33
	Sanayi	259022057	26,41	2956970	21,47
	Hizmetler	628785937	64,12	8975308	5,19
	GSKD	980547016	100	13767055	100

02011	Tarım	103635252	9	2249881	14,02
	Sanayi	316326396	27,5	3657101	22,8
	Hizmetler	730491491	63,5	10141008	63,19
	GSKD	1150453139	100	16047989	100

2. Tarımsal Üretim ve Verimlilik

Malatya ilinde tarımsal üretimin değerlendirilmesi ve bu üretimin verimliliği üzerine çıkarımlar yapılması, alt sektörler ve ürün grupları bazında bir analizi gerekli kılmaktadır. Bu amaçla bitkisel ve hayvansal üretim potansiyelleri, yıllar itibariyle gelişimi ve geline güncel konumu ele alınacak ürün grupları bazında üretime ve verimliliğe dair değerlendirmeler sunulacaktır.

2.1. Bitkisel Üretim

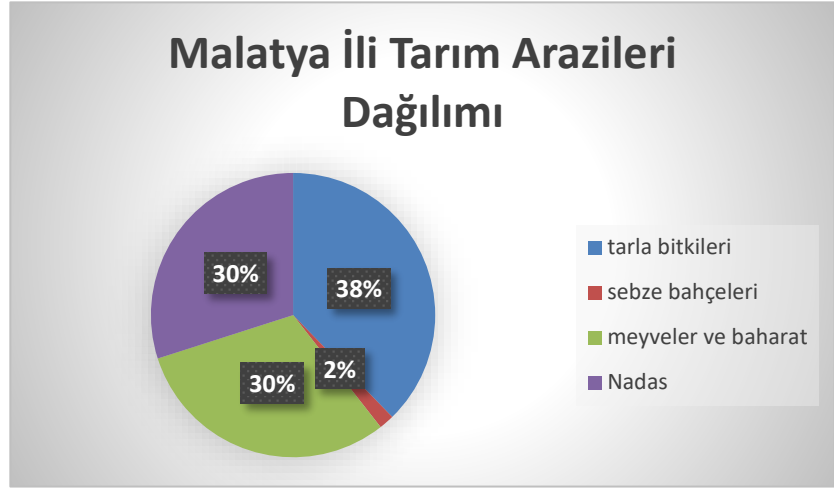
Malatya ili geneline bakıldığında toplam arazinin üç büyük bölüme ayrıldığı söylenebilir. Toplam arazinin yaklaşık olarak üçte biri nadasa bırakılırken diğer üçte birlik kısmı meyve bahçeleri olarak kullanılmakta ve kalan kısım ise tarla bitkileri yetiştirilmesine tahsis edilmiştir. En önemli sektör tarla bitkileri iken onu meyve bahçeleri takip etmektedir.

Tablo 3: Malatya İli Arazi Dağılımı

Arazinin cinsi	Alan (dekar)	Tarım arazisine oranı (%)
Tarla bitkileri	1112584	37,71
Sebze bahçeleri	51035	1,73
Meyveler ve baharat	903374	30,62
Nadas	883322	29,94
Toplam	2950371	100

Kaynak: Tuik verilerinden türetilmiştir

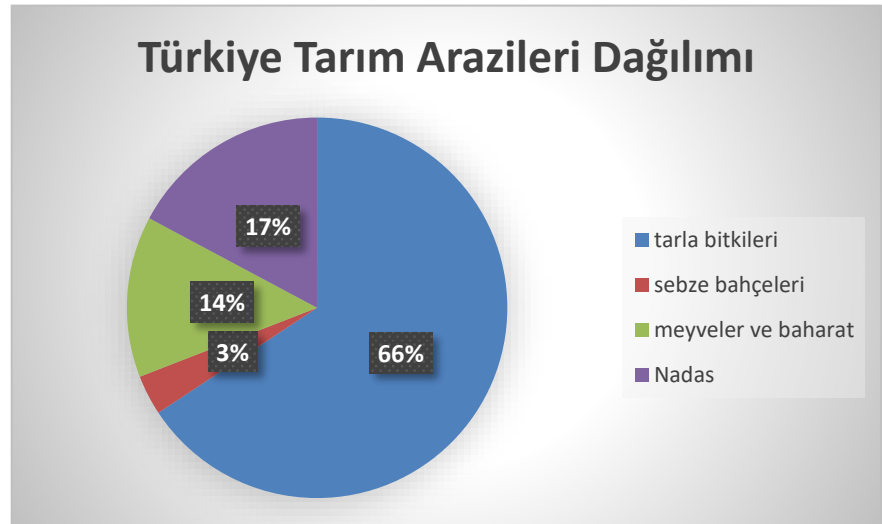
Grafik 1 Malatya İli Tarım Arazileri Dağılımı

Kaynak: TÜİK verilerinden türetilmiştir.

Malatya ili tarım arazilerinin mevcut durumuna bakıldığında arazi dağılımında en büyük payın tarla bitkileri olduğu görülmektedir. Malatya ilinin toplam tarım alanının %38'lik bölümü tarla bitkileri ekimine ayrılmıştır. Ekim alanlarının %30'u nadasa bırakılarak sonraki yıllar için dinlendirilmekte ve %30'luk bölüm ise meyve ve baharat ekimine ayrılmıştır. Sebze bahçelerinin toplam tarım alanları içindeki payı sadece %2'dir. İki farklı istatistiksel gösterge ile bu rakamlar mutlak olmaktan çıkartılabilir ve analiz konusu edilebilir. Bunlardan birincisi Türkiye'nin tarım arazileri dağılımı ile karşılaştırılmasıdır.

Grafik 2 Türkiye Tarım Arazileri Dağılımı

Kaynak: Tuik verilerinden türetilmiştir

Türkiye tarım arazileri ile Malatya tarım arazilerinin kullanımı kıyaslandığında Malatya ilinin Türkiye tarım arazileri dağılımında ancak

sebze üretiminde benzerlik sergilediği görülmektedir. Malatya ilinde nadasa bırakılan tarım arazileri Türkiye ortalamasının yaklaşık iki katına kadar ulaşmaktadır. Tek başına bu istatistik Malatya ilinde tarım arazilerinin verimli kullanılmadığını ortaya koymakta ve sulama sorununun ne kadar ciddi olduğunu göstermektedir. Buna ek olarak meyveciliğin Malatya açısından önemi yine bu iki grafiğin incelenmesi ile görülebilir. Malatya tarım arazileri Türkiye tarım arazileri ile kıyaslandığında meyveciliğe ülke ortalamasının iki katı kadar bir arazi tahsis edildiği görülmektedir.

64

Malatya ilinin mevcut durumu ele alınmadan önce tarım arazisi tahsisinde değişikliklerin hangi yönde olduğunu incelemek yararlı sonuçlar ortaya koyacaktır.

Tablo 4: Yıllar İtibariyle Malatya İli Ekim Alanları

Yıl	Toplam Alan(Dekar)	Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünler	Nadas Alanı	Sebze Bahçeleri Alanı	Meyve alanı	TTahıl yüzde	Nadas (%)	Meyve alanı %
1998	3882770	1806390	1331610	45720	699050	46,5	34,3	18,0
1999	3876630	1770920	1322580	59220	723910	45,7	34,1	18,7
2000	3839190	1760210	1282060	56370	740550	45,8	33,4	19,3
2001	3783680	1765420	1215810	59200	743250	46,7	32,1	19,6
2002	3665380	1784310	1076270	61180	743620	48,7	29,4	20,3
2003	3622750	1718260	1094490	64070	745930	47,4	30,2	20,6
2004	3628930	1787040	1025380	68850	747660	49,2	28,3	20,6
2005	3721890	1816270	1084070	66590	754960	48,8	29,1	20,3
2006	3451135	1631165	973752	61827	784391	47,3	28,2	22,7
2007	3375563	1548011	986515	54922	786115	45,9	29,2	23,3
2008	3258059	1429692	982666	50610	795091	43,9	30,2	24,4
2009	3169857	1351084	964500	47820	806453	42,6	30,4	25,4
2010	3189373	1323733	999837	48995	816808	41,5	31,3	25,6
2011	2911654	1177170	836047	59043	839387	40,4	28,7	28,8
2012	2947333	1186013	855179	55462	850673	40,2	29,0	28,9
2013	2855901	1117974	825533	53725	858642	39,1	28,9	30,1

2014	2902759	1150131	829414	55949	867243	39,6	28,6	29,9
2015	2950372	1112584	883322	51035	903374	37,7	99,9	30,6

Kaynak: Tuik verilerinden türetilmiştir

1998-2015 arasında Malatya'da tarım arazilerinin tahsis edildiği alanlar yukarıdaki tabloda yer almaktadır. Tarım arazisi tahsisinde Türkiye ortalamasının neredeyse iki katı bir alanın nadasa bırakıldığı Malatya ilinde yıllar itibariyle bakıldığında nadas oranının çok fazla değişmediği görülebilmektedir. Son 17 yılda nadas oranı % 28-35 bandında dalgalanmaktadır. Yine son 17 yıla bakıldığında tahıl ekim alanlarının küçülerek meyve bahçelerine dönüştüğü de yukarıdaki tablodan elde edilen bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Arazilerin sebze ekimine tahsisi ise son 17 yılda %1-2 bandında dalgalanmaktadır. Sebze ekiminde de 1998'e göre minimal bir artış gözlemlemek mümkündür.

2.2. Tarla Bitkileri Üretimi

Malatya ilinin tarım alanlarının en büyük kısmı tarla bitkileri üretimine tahsis edilmiştir. Malatya'da üretilen tarla bitkileri buğday, arpa, fiğ, mısır, korunga, fasulye, ayçiçeği, aspir, çavdar, mercimek, nohut, şeker pancarı, tütün, yulaf, yonca, tritikale, patates olarak sayılabilir. Malatya ilinde tarla bitkilerinde özellikle tahıl ekim alanları neredeyse tüm tarla bitkileri üretimine tahsis edilen alanı kaplamaktadır. Bu bağlamda gerek endüstri bitkileri gerekse yağlı tohumların ekim alanları görece dar bir yer kaplamaktadır.

2015 yılı itibariyle Malatya ilinde üretilen tarla bitkilerinin tümü aşağıdaki tabloda ve tarla bitkilerinin ürün gruplarına göre toprak kullanımı ise aşağıdaki grafikte gösterilmektedir. Tarla bitkilerine tahsis edilen arazilerin %88'lik bir oranında grafikteki en büyük dilim ile gösterildiği üzere tahıl grubu üretimi yapılmaktadır. Malatya'da tahıl grubunda yer alan bitkilerden özellikle arpa ve buğday üretilmektedir. Arpa ve buğday üretimindeki verimlilikler üçüncü ve altıncı sütunlarda görüldüğü üzere düşüktür. Verimliliğin yüksek olduğu mısır (silajlık ve tohum) ile şeker pancarı, tarla bitkilerine tahsis edilen alanın yaklaşık %1'lik kısmına ekilmiştir. Verimliliğin yüksek olduğu diğer bir ürün olan yonca ise tarla bitkileri üretilen toprakların yüzde 2,7 gibi bir oranına ekim yapılmıştır.

Verimliliğin görece yüksek olduğu yem bitkileri üretimi de tahıl alanlarının fazlalığı nedeniyle dar bir alana sıkışmıştır. Korunga, fiğ, aspir, tritikale, mısır (hasıl ve silaj), yulaf ve yonca gibi yem bitkileri, toplam tarla bitkilerine tahsis edilen üretim alanının yaklaşık olarak yüzde beşine ekilmektedir. Tritikale, yulaf ve aspirdeki verimlilikler görece düşük olmakla birlikte fiğ, korunga, mısır (hasıl ve silaj) ve özellikle de yonca da ise yüksek verimliliklere ulaşılmaktadır.

Grafik 3 Malatya İli Tarla Bitkileri Üretim Alanı (2015)

Kaynak: TÜİK verilerinden türetilmiştir.

Tablo 5: Malatya İli Tarla Bitkileri Ekim Alanları

Ürün adı	Ekilen alan (dekar)	Üretim (ton)	Yüzde ekilen alan	Yüzde üretim	Toprak tahsisinin verimliliği ⁹	Verim (kg/da)
Arpa (Diğer)	393.955	83.591	35,87002	18,6483	0,519885	212
Aspir	300	68	0,027315	0,01517	0,55537	227
Ayçiçeği (Çerezlik)	2.588	559	0,23564	0,124707	0,529227	216
Buğday (Diğer)	465.541	90.799	42,388	20,25633	0,477879	195
Buğday (Durum)	109.132	22.525	9,936583	5,025098	0,505717	206
Çavdar	22	3	0,002003	0,000669	0,334113	136
Fasulye (Kuru)	5.611	1.233	0,510887	0,27507	0,538416	220
Fiğ (Adi) (Yeşil Ot)	18.039	22.207	1,64247	4,954155	3,016284	1.233
Fiğ (Macar) (Yeşil Ot)	523	692	0,04762	0,154378	3,241897	1.323
Korunga (Yeşil Ot)	9.888	12.180	0,900313	2,717234	3,0181	1.232
Mercimek (Kırmızı)	2.080	225	0,189386	0,050195	0,265042	108

⁹ Yüzde üretimin yüzde ekilen alana oranlanması ile oluşturulmuştur. Değerin 1'in üzerinde olması toprak tahsisinin söz konusu ürün bazında verimli olduğunu gösterir.

Mercimek (Yeşil)	162	19	0,01475	0,004239	0,287365	117
Mısır (Dane)	974	300	0,088684	0,066927	0,75467	308
Mısır (Hasıl)	2.230	9.824	0,203044	2,191634	10,7939	4.405
Mısır (Silajlık)	9.532	54.789	0,867899	12,22287	14,08329	5.748
Nohut	31.630	3.456	2,879945	0,770998	0,267713	109
Patates (Diğer)	1.802	2.879	0,164074	0,642276	3,914548	1.598
Şekerpancarı	1.676	8.365	0,152602	1,866146	12,22888	4.991
Tritikale (Dane)	145	46	0,013202	0,010262	0,777293	317
Tütün	12.061	2.106	1,098167	0,469827	0,427829	175
Yonca (Yeşil Ot)	29.740	132.301	2,707858	29,515	10,89976	4.449
Yulaf (Dane)	654	83	0,059547	0,018516	0,310953	127

Kaynak: Tuik verilerinden türetilmiştir

Yıllar itibariyle tarla bitkilerinin üretim miktarlarına bakıldığında oldukça dalgalı bir seyir izlediği söylenebilmektedir. Durum buğdayı üretim miktarı son on yılda dörtte birine kadar düşmüş keza fasulye ve şeker pancarı üretiminde de büyük azalmalar yaşanmıştır. Söz konusu daralmalar teşviklerin kalkması ve gelen yeni teşvikler ile söz konusu ürünlerin ekim alanının azalmasından ileri gelmiştir. 2010'lu yıllardan itibaren yem bitkileri ve 2012'den itibaren ise tütün üretimi başladığı aşağıdaki tabloda görülebilmektedir.

Tablo 6: Yıllar İtibariyle Seçilmiş Tarla Bitkileri Üretim Miktarı

Tarla Bitkileri	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Buğday (Durum)	83.231	8.077	1.347	8.633	45.519	30.291	27.740	22.475	11.991	22.525
Buğday (Diğer)	90.223	4.876	38.003	7.024	9.207	82.095	83.327	89.882	53.617	90.799
Arpa (Diğer)	72.695	8.106	19.450	8.847	59.179	64.541	49.261	62.739	29.520	83.591
Fasulye (Kuru)	5.349	3.648	2.149	1.656	1.554	1.303	1.165	970	720	1.233
Tütün							707	613	2.292	2.106
Şekerpancarı	134.745	75.831	57.451	51.168	59.559	38.152	14.215	12.331	13.410	8.365
Yonca (Yeşil)	0	95	126	238	69.263	88.725	94.130	106.320	113.422	132.301

Korunga (Yeşil Ot)	0	0	0	0	5.708	7.849	7.615	12.239	12.183	12.180
Mısır (Silajlık)	49.528	37.393	29.322	28.496	23.383	48.431	49.392	55.352	56.068	54.789
Fiğ (Adi) (Yeşil Ot)									24.168	22.207

Kaynak: Tuik verilerinden türetilmiştir

2.3. Meyve Üretimi

Malatya ilinde tarla bitkilerinden sonra yapılan üretim ve ekilen alan açısından ikinci sırada meyvecilik gelmektedir. Meyvecilik il genelindeki tarım arazilerinin yaklaşık %30'unu oluşturmaktadır. 903.374 dekarlık bir alan meyve yetiştiriciliğine tahsis edilmiştir. Son 17 yılda meyve yetiştiriciliği için yaklaşık olarak 200.000 dekarlık ek alan yaratılmıştır.

Tablo 7: Malatya İli Meyvelik Alanları ve Verimlilik

Ürün adı	Toplu meyveliklerin alanı(dekar)	Üretim(ton)	Ağaç başına ortalama verim(kg)	Toplam ağaç sayısı	Meyveliklerin yüzde dağılımı	Üretimin yüzde dağılımı	Arazi kullanım verimliliği ¹⁰
Armut	1.108	5.907	37	171.473	0,1227472	1,4297055	11,647558
Ayva	7	91	6	9.215	0,0096381	0,0704324	7,3077118
Böğürtlen	24	13	542	24	0,0026588	0,0031465	1,1834224
Badem	5.613	964	12	170.580	0,6218233	0,2333225	0,3752232
Ceviz	6.090	3.104	20	226.970	0,6746667	0,7512792	1,1135561
Antep Fıstığı	569	198	6	31.725	0,0630354	0,0479231	0,7602573
Elma (Golden)	11.934	14.090	56	285.930	1,3220808	3,4102846	2,5794828
Elma (Starking)	13.720	19.411	63	327.670	1,5199387	4,6981571	3,0910176
Elma (Amasya)	579	972	44	23.635	0,0641432	0,2352588	3,6677133
Elma(Gra nnysmith)	1.441	3.347	45	90.290	0,1596379	0,8100939	5,0745719
Elma (Diğer)	2.694	3.326	46	89.285	0,2984486	0,8050111	2,6973191
Erik	489	1.050	32	35.295	0,0541727	0,2541376	4,691245
Dut	288	7.317	52	142.765	0,0319054	1,770976	55,507062

¹⁰ Üretimin yüzde dağılımının meyveliklerin yüzde dağılımına bölümü ile oluşturulmuştur. Değerin 1'in üzerinde olması toprak tahsisinin söz konusu ürün bazında verimli olduğuna dair gösterge kabul edilebilir.

Kayısı	801.100	336.000	45	7.976.000	88,748023	81,324033	0,9163475
İğde	1	31	6	5.600	0,0001108	0,0075031	67,728174
Kiraz	5.216	2.615	26	117.395	0,5778426	0,6329236	1,0953219
Kimyon	26	1	38	26	0,0028804	0,000242	0,08403
Şeftali (Diğer)	1.378	1.152	24	52.130	0,1526586	0,2788253	1,8264632
Nar	157	231	10	29.150	0,0173929	0,0559103	3,2145487
Rezene	2		0	2	0,0002216	0	0
Üzüm (Sofralık-)	38.015	7.013	184	38.015	4,2114044	1,6973971	0,4030478
Üzüm(Kur utmalık-)	6.415	1.544	241	6.415	0,710671	0,3737033	0,5258457
Üzüm (Şaraplık)	4.665	1.800	386	4.665	0,5168013	0,4356645	0,8430019
vişne	765	874	22	41.005	0,0847488	0,2115393	2,4960752
Trabzon Hurması	28	128	13	12.215	0,0031019	0,0309806	9,9875649
Zerdali	265	1.783	39	47.095	0,0293574	0,4315499	14,699858

Kaynak: Tuik verilerinden türetilmiştir

Malatya ili meyve üretimine bakıldığında kayısının üretim miktarı açısından önemi yukarıdaki tabloda görülmektedir. İlin kayısı üretimi yalnızca ülke için değil dünya gıda piyasası açısından da önem taşımaktadır. Türkiye taze kayısı üretiminin yaklaşık % 55'i, kuru kayısı üretiminin ise % 85'i Malatya'da gerçekleştirilmektedir (Ünal, 2010, s.3). Dünya taze kayısı üretiminde yaklaşık %20, kuru kayısı üretiminde ise %75'lik üretim payına sahiptir (ZMO, 2015). Kayısı üretimi açısından doğal ayrıcalığa sahip bulunan ilde meyvelere tahsis edilen alanın %88'lik bir kısmında kayısı üretimi yapılmaktadır. Kalan meyveler toplam meyve bahçelerinin %12'sini oluşturmaktadır. Söz konusu %12'lik bölümde ise ağırlık üzüm ve elmaya dağılmıştır. Üzümün toplam meyvelikler içindeki payı yaklaşık %5,5 iken elmanın ise yaklaşık olarak payı %3 düzeyindedir.

Ancak verimlilik açısından değerlendirilme yapıldığında kayısı üretiminde verimliliğin çok da yüksek olmadığı görülmektedir.¹¹ Bu bağlamda meyve bahçelerinde dağılımın etkin olmadığı söylenebilir. Armut gibi verimliliği çok yüksek ve pazarlama imkânları olan bir ürüne ilişkin üretim miktarını arttıracak yönde düzenlemeler yararlı olabilir.

Kayısı ile ilgili bir başka sorun küresel üretim payında gösterilen başarının, ihracat değerleri söz konusu olduğunda yakalanamayışıdır. Bu

¹¹ Çukur ve Saner (2008) yaptıkları çalışma ile kayısıda verimlilikten kaynaklı riskin yüksek olduğunu tesbit etmişlerdir.

sorun kuşkusuz tümüyle Malatya iline özgü değildir, ulusal ölçekte bir üretim, saklama ve pazarlama sorunu ile karşı karşıya bulunduğu açıktır. Dünya taze kayısı üretiminde yüzde 20'lik payla lider konumunda bulunan Türkiye, ihracat değerleri söz konusu olduğunda %8'lik pay ile ancak dördüncü olabilmektedir. Benzer ekolojik koşullara sahip olan Fransa, İspanya ve İtalya gibi ülkelerde üretim miktarı daha olmasına rağmen taze kayısı ihracat miktarı ve birim ihracat fiyatları Türkiye'den yüksektir. Bunda taze kayısının iç piyasada tüketilmesinin rolü bulunmakla birlikte başta taze meyve muhafazası yöntemleri, uluslararası fiyat yapıcılığı, pazarlama koordinasyonu vb. alanlarda mesafe alınması gerektiği açıktır (Ünal, 2010: 58).

Kuru kayısıda, Malatya'nın ülke ve dünya üretiminde payı taze kayısıya kıyasla çok daha yüksektir ve ihracat değeri açısından fazla bir sorunla karşılaşmamaktadır. Dünya üretiminde sahip olunan yüzde 75'lik pay, ihracat değeri söz konusu olduğunda 2013 yılında yüzde %77, 2014'te ise %75'tir. Bununla birlikte kayısının ham haliyle ihracatına çok bel bağlanmamalıdır. İran, Özbekistan ve Tacikistan her geçen yıl önemli rakipler olarak ortaya çıkmaktadır, ürün çeşitlendirilmesine gidilmesi bir zorunluluk olarak kendini göstermektedir (ZMO, 2015; Ünal, 2010 s. 57-58).

Kuru kayısı söz konusu olduğunda ortaya çıkan sorun esas itibariyle iç pazar yetersizliğidir. Üretilen kuru kayısının sadece %10-15'i iç piyasada tüketilmektedir. Tüketici alışkanlıklarının bu doğrultuda uyarılması ve ürün çeşitlendirilmesine gidilmesinde yarar bulunmaktadır. Sektörün karşı karşıya olduğu pazarlama sorunlarının çözümü için üretici, sanayici ve ihracatçı düzeyinde işbirliğine gidilmesinin ve devletin, ürünle ilgili politikaları devamlı gözden geçirmesi gerektiği açıktır (ZMO, 2015; Olgun; Adanacıoğlu, 2001).

Kayısı ihracatında karşılaşılan pazarlama ve ürün çeşitlendirme sorunların varlığına ve açığa çıkmayı bekleyen potansiyele karşın söz konusu ürünün Malatya ilinin toplam ihracatındaki yüksek payı ile bu alt ürün grubunun üzerine düşeni yaptığı kolaylıkla ileri sürülebilir. 2017 yılı Mart ayı itibariyle kayısının çok ağırlıklı kısmını oluşturduğu kuru meyve mamullerinin Malatya ilinin toplam ihracatı içinde payı yaklaşık %50'dir. İl ihracatının adeta lokomotif konumunda bulunan kayısı ürün grubuna tarım sektörünün diğer bileşenlerinden anlamlı bir destek gelmemektedir. Bir tarım ili olan Malatya'da hububat, bakliyat, yağlı tohum grubunun ilin toplam ihracatına katkısı Mart 2017 itibariyle %5 ila %7 dolaylarındadır¹².

¹² Buradaki değerlendirmelere esas oluşturan rakamlar Türkiye İhracatçılar Meclisi veri tabanından elde edilmiştir. Bkz. <http://www.tim.org.tr/tr/ihracat-rakamlari.html>

Grafik 4 Ürün Gruplarına Göre Meyvelik Alanların Dağılımı¹³

71

Kaynak: TÜİK verilerinden türetilmiştir

Tablo 8: Malatya İli Çeşitli Meyve Üretim Yıllara Göre Seyri

Meyveler	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Elma (Golden)	5.696	5.209	6.468	7.382	7.182	8.761	8.925	9.221	3.502	14.090
Armut	2.609	3.425	3.494	4.116	4.314	4.399	5.088	4.619	1.850	5.907
Ayva	262	251	269	304	352	463	439	409	208	291
Dut	5.632	7.164	7.455	7.848	6.712	7.905	7.620	7.534	3.941	7.317
Badem	252	256	310	360	360	467	564	574	215	964
Ceviz	923	1.476	1.947	2.260	2.477	2.627	3.223	3.228	502	3.104
Antep Fıstığı	210	221	278	208	225	235	260	218	92	198
Üzüm (Sofrahk-)	11.333	10.539	12.118	11.188	11.572	11.755	10.491	9.585	8.574	7.013
Üzüm (Kurutmalık-)	1.961	1.918	1.836	1.759	1.899	1.783	1.588	1.455	1.383	1.544
Üzüm (Şaraplık)	1.579	1.920	2.160	1.807	2.643	2.774	1.953	1.589	1.520	1.800
Şeftali (Diğer)	969	931	974	1.044	1.061	1.261	1.233	1.222	388	1.152

¹³ Meyve grupları ve içerikleri şu şekildedir: Yumuşak çekirdekli: Armut, ayva ve elma; Taş Çekirdekli: Erik, kiraz, şeftali, vişne, kayısı, zerdali ve içde; Sert Kabuklular: Badem, ceviz ve antep fıstığı; Üzümsü Meyveler: Üzüm, nar, dut, böğürtlen ve Trabzon hurması.

Erik	726	803	941	1.039	1.025	1.260	1.317	1.202	461	1.050
Kayısı	242.87 1	267.73 3	362.87 3	340.08 5	220.927	409.64 6	510.000	411.82 5	38.654	336.000
Kiraz	1.466	1.580	1.712	1.807	1.976	1.679	1.449	1.785	684	2.615
Vişne	547	542	616	649	740	786	736	759	346	874
Nar	19	21	31	65	103	137	177	182	148	231

Kaynak: Tuik verilerinden türetilmiştir

Meyve üretiminin Malatya ilinde yıllar içindeki seyrini Tablo 8'den takip etmek mümkündür. 2006-2015 on yıllık üretim miktarlarındaki değişimleri ele alan tabloya bakıldığında Malatya ilinde üretilen temel meyvelerin görülmektedir. Meyve üretimine yıllar itibariyle bakıldığında 2014 senesi dışında üretimin istikrarlı bir seyir izlediği rahatlıkla söylenebilir. 2014 senesinde üzüm haricinde kalan hemen her üründe çok büyük üretim azalmaları görülmüştür. Bunun nedeni 2014 yılı mart ayındaki don afetidir. Erken bahar donları çiçek açan meyve ağaçlarının üretimine büyük zarar vermektedir. 2014 senesi dışındaki yıllarda ise üretimin genel olarak artan bir seyir izlediği görülebilir.

Tabloya bakıldığında son 10 yılda elma, armut, badem, ceviz ve nar gibi meyvelerin üretiminin iki katından daha fazla artış gösterdiği görülmektedir. Onun dışında kalan meyvelerin üretiminde de önemli artışlar olmuştur. Bir tek üzüm üretiminde azalma görülmektedir. Kayısı üretimi de istikrarlı bir düzeyde devam etmiştir.

2.4. Sebze Üretimi

Bitkisel üretimde tarla bitkileri ve meyve ürünlerinden sonra son olarak ele alınması gereken sebze üretimi, Malatya'da 51035 dekarlık alanda toplam tarım arazilerinin % 1,73'ünü oluşturmaktadır. Bitkisel üretimde sebze üretimine ayrılan arazi payı gerek Türkiye'de (%3) gerekse Malatya'da oldukça düşüktür.

Malatya ilinde üretilen sebzeler ve üretim alanları aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Malatya'da sebze üretiminde kullanılan toprakların yaklaşık %45'lik bölümüne kavun ekilmiştir. Sebze ekimi yapılan topraklarda görece fazla ekimi yapılan diğer ürünler patlıcan, domates, hıyar, yeşil fasulye, kabak, karpuz ve kuru soğandır.

Tahsis edilen üretim alanına karşılık üretim miktarlarına bakıldığında sebze üretimi açısından en çok üretim alanına sahip olan kavun üretiminde, kapsadığı alan hacminde bir üretim miktarı söz konusu değildir.

Domates de yörede en çok ekimi yapılan bitkilerden biridir ve yörede üretilen ürünler içinde %34 gibi ağırlıklı bir paya sahiptir. Üretim miktarları açısından dolmalık biber %10'luk, hıyar %16'lık üretim payları ile Malatya

ilininin en çok üretilen sebze ürünleridir. Kavun ve karpuzun ise sırasıyla %16 ve %10'luk payları bulunmaktadır.

Tablo 9: Malatya İli Sebze Ekim Alanları

	Ekilen Alan(Dekar)	Üretim(Ton)	Yüzde ekilen alan	Yüzde üretim	Arazi kullanım verimliliği ¹⁴
Acur	2	7	0,004085	0,005883	1,440223
Biber(Dolmalık)	5.163	11.827		9,939992	0,942615
Balkabağı	12	28	0,024509	0,023533	0,960149
Domates (Sofralık)	7.995	39.847	16,32932	33,48938	2,050874
Hıyar (Sofralık)	4.364	19.357	8,913217	16,26857	1,825219
Fasulye (Taze)	949	921	1,938277	0,774054	0,399351
Dereotu	12	18	0,024509	0,015128	0,617238
Kabak (Sakız)	574	1.579	1,172362	1,327069	1,131962
Kavun	21.849	19.363	44,62531	16,27362	0,364672
Karpuz	2.953	12.871	6,031331	10,81742	1,793538
Lahana (Beyaz)	186	1.054	0,379894	0,885833	2,33179
Patlıcan	2.785	7.728	5,688201	6,494991	1,141836
Marul (Göbekli)	489	1.362	0,998754	1,144692	1,14612
Maydonoz	225	299	0,459549	0,251294	0,546828
Nane	79	123	0,161353	0,103375	0,640678
Mantar (Kültür)	0	300	0	0,252135	0
Soğan (Taze)	425	534	0,868038	0,4488	0,517028
Soğan (Kuru)	677	1.540	1,382733	1,294292	0,936039
Sarımsak (Taze)	9	7	0,018382	0,005883	0,32005
Sarımsak (Kuru)	114	97	0,232838	0,081524	0,350129
Roka	17	28	0,034722	0,023533	0,677752
Tere	82	94	0,16748	0,079002	0,471711

Kaynak: Tuik verilerinden türetilmiştir

¹⁴ Üretimin yüzde dağılımının yüzde arazi dağılımına bölümü ile oluşturulmuştur. Değerin 1'in üzerinde olması toprak tahsisinin söz konusu ürün bazında verimli olduğuna gösterge kabul edilebilir.

Çeşitli sebze üretim alanlarının Malatya ilinde yıllar içindeki seyrini aşağıdaki tablodan takip etmek mümkündür. 2006-2015 on yıllık üretim miktarlarındaki değişimleri ele alan tabloya bakıldığında Malatya ilinde üretilen belli başlı sebzelerin tabloda yer aldığı görülmektedir.

Son on yıla bakıldığında özellikle kuru soğan, domates ve karpuz üretim alanlarının düzenli olarak azaldığı görülmektedir. Buna karşın başta kavun olmak üzere, dolmalık biber ve marul üretim alanları ise artmıştır.

Tablo 10: Malatya İli Yıllar İtibariyle Sebze Üretim Alanları

Ürünler	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Soğan (Kuru)	2.443	2.426	2.337	2.262	2.003	1.519	1.602	964	728	677
Domates (Sofralık)	13.913	13.242	10.383	9.105	8.853	7.927	7.667	7.417	7.750	7.995
Hıyar (Sofralık)	3.678	4.031	4.119	4.147	3.911	3.976	3.849	4.041	4.061	4.364
Biber (Dolmalık)	3.167	3.389	3.623	3.819	3.992	3.999	4.159	4.270	4.734	5.163
Patlıcan	2.187	2.642	3.493	3.494	3.623	3.378	3.096	2.874	3.005	2.785
Kabak (Sakız)	713	677	656	636	634	554	548	523	552	574
Fasulye (Taze)	855	662	758	863	900	952	1.032	913	846	949
Kavun	13.028	16.714	15.472	15.479	17.245	28.605	25.500	26.067	27.341	21.849
Karpuz	10.967	6.107	4.914	3.281	3.087	3.539	3.085	2.789	3.136	2.953
Marul (Göbekli)	251	515	550	539	528	425	527	524	501	489

Kaynak: Tuik verilerinden türetilmiştir

Yıllar itibariyle aşağıdaki tabloda yer alan üretim miktarlarına bakıldığında üretim alanındaki daralma bağlamında soğan üretiminde azalma görülmektedir buna karşın domates ekim alanı %40 küçülmüşken domates üretimindeki azalma sadece %20 olmuştur. Domates üretiminde son on yılda verim artmıştır. Hıyar üretim alanları %20 oranında artmışken hıyar üretimi %110 artış göstermiştir. Hıyar üretiminde de son on yılda önemli bir verimlilik artışı yaşanmıştır. Genel olarak Malatya özelinde son on yılda sebze üretiminde verimlilik artışları yaşandığı görülmektedir. Ancak kavun üretiminde verimlilikte bir artış yaşanmamış tersine verimlilik azalmıştır. Kavun ekim alanı %70 oranında artarken kavun üretimi bırakın artmayı azalmıştır.

Tablo 11: Malatya İli Yıllar İtibariyle Sebze Üretim Miktarları

Ürünler	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Soğan (Kuru)	4.326	4.495	4.533	4.749	4.405	3.379	3.026	2.133	1.565	1.540
Domates (Sofralık)	47.024	48.620	40.921	36.290	36.642	35.512	33.517	35.165	38.810	39.847
Hıyar (Sofralık)	9.513	13.483	14.738	15.009	14.342	15.217	15.119	16.372	17.188	19.357
Biber (Dolmalık)	4.455	5.279	6.368	7.025	7.663	9.062	9.588	9.967	10.988	11.827
Patlıcan	4.347	6.516	8.967	9.361	9.714	9.191	8.580	7.863	8.205	7.728
Kabak (Sakız)	1.697	1.604	1.652	1.664	1.719	1.555	1.554	1.490	1.517	1.579
Fasulye (Taze)	503	373	457	548	631	712	777	736	711	921
Kavun	2.083	34.529	30.842	22.457	17.528	14.433	13.131	13.820	14.403	19.363
Karpuz	34.682	23.237	18.934	12.706	12.264	14.048	12.328	11.909	13.517	12.871
Marul(Göbekli)	662	1.151	1.220	1.421	1.431	1.203	1.451	1.503	1.380	1.362

Kaynak: Tuik verilerinden türetilmiştir

3.Bitkisel Üretimin Değerlendirilmesi

Malatya ili genelinde bitkisel üretim, tarla bitkileri, meyve ve sebze üretimi olarak değerlendirilmiştir. Yıllar itibariyle üretim alanlarındaki değişimler takip edilmiş ve üretim miktarları ile kıyaslamalar yapılmıştır. Tarla bitkilerinden sonra Malatya'nın en önemli bitkisel üretimi meyveciliktir. Türkiye ortalaması ile kıyaslandığında bölge ekonomisi açısından meyveciliğin ne kadar önemli olduğu açığa çıkmaktadır.

2014 senesindeki don olayı Malatya meyvecilik sektörünü derinden sarsmış, ancak diğer bitkisel üretimler bundan etkilenmemiştir. Bununla birlikte genel olarak bakıldığı zaman bitkisel üretimde Malatya tarım sektöründe verimlilik ve pazar ihtiyaçlarını ön plana çıkaran bir üretim yapısı olmadığı görülmektedir.

Üretim yapısını ağırlıklı olarak piyasa fiyatları belirlemektedir. Bununla birlikte, örümcek ağı teoreminde ifade edildiği üzere tarımsal üretim piyasa fiyatlarına gecikmeli olarak intibak eder. Dolayısıyla cari fiyatlara göre

tarımsal üretimi cari dönemde arttırmak mümkün değildir. Bu bağlamda verimlilik ve pazar yapısı kaynaklı bir üretim planlamasına gidilmesi zorunludur.

Sonuç Yerine

Gerek GSYİH gerekse kişi başı gelir açısından ülke ortalamasının altında bulunan ve göç veren bir il olan Malatya'nın tarım sektöründe yapısal önlemlere ihtiyaç bulunmaktadır. Kayısıya alternatif ürünlerin yaratılması, ihracatın tek ürüne olan yüksek bağımlılığının azaltılması sektörün önünde bir hedef olarak durmaktadır.

İl ve ilçe merkezlerinde tarımsal arazilerin amaç dışı kullanımı, rant politikalarına kurban edilmesi, tarımsal ürün işleme tesislerine yatırım yapılmaması önemli sorunlar olarak öne çıkmaktadır. 2014 yılında yaşanan kuraklıkta da görüldüğü üzere, ilin kadim sorunu olan sulama sorunu baraj ve sulama şebekesi yatırımlarına karşın ortadan kalkmışa benzememektedir. Yarım kalan projelerin tamamlanması önemli olmakla birlikte, birbirine entegre ulusal ve bölgesel kırsal kalkınma vizyonları ile desteklenmedikleri sürece sınırlı etkiye sahip olacaktır. Tercihini endüstriyel tarımdan yana yapan mevcut politikalar, bilim insanları ve küçük üreticilerin işbirliğine dayalı çevre dostu alternatif tarım ve ticaret politikaların yaygınlaştığı günümüzde gözden geçirilmelidir.

Kaynakça

Arı, F. (2009), Türkiye'deki Tarımın Ekonomideki Yeri ve Güncel Sorunları, *Çalışma ve Toplum*, 2 (9), 62-81.

Aslan, F. ve Ateş, O. (2012), Visual Physical Landscape Analysis of a Traditional Street: A Case Study of Beşkonaklar, Malatya, Turkey, *Food, Agriculture and Environment (JFAE)*, 4, 952-959.

Cömert, Y. ve Arısal, İ. (2011), Tarım Ürünleri İhracatını Etkileyen Olumsuz bir Faktör Olarak Fiyat İstikrarsızlığı: Kayısı Örneği, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16 (2), 399-408.

Çukur, F. ve Saner, G. (2008), Malatya İli Kayısı Üretiminde Riskin Ölçülmesi ve Riske Karşı Oluşturulabilecek Stratejiler, *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 46 (1), 33-42.

Eren, Gizem L. (2015), Tarımsal Kapitalizm: Fizyokrasi, *Atılım Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (2), 6-23.

Friedmann, H.ve McMichael, P. (1989) "Agriculture and the State System: The Rise and Decline of National Agricultures, 1870 to the Present", *Sociologia Ruralis*, 29 (2), 93-117.

Kamacı, A. (2016), Doğu Karadeniz'de İşgücü Ve İstihdam. Yönetim, Ekonomi, Edebiyat, İslami ve Politik Bilimler Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, ss.14-32.

Köseman, A. ve Rişvanlı, E. Kaygusuzođlu, N. Korkmaz, H. Saat ve Şeker, E. (2016) Malatya İlindeki Süt Sığırılık İşletmelerinde Yetiştiricilerin Demografik Özellikleri ve İşletmedeki Üreme, Sürü Sağlığı ve Hijyen Konularında Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi, *Euroasian Journal of Veterinary Sciences*, 32 (2), 101-108.

Olgun, A. ve Adanaciođlu, H. (2001) "Malatya İlinde Kuru Kayısı Üretimi ve Pazarlama Yapısı", *I.Sert Çekirdekli Meyveler Sempozyumu*, Yalova, 25-28 Eylül.

Özkaya, T. (2012) Türkiye'de Tarımın Çöküşünü Kabullenecek Miyiz?, *İktisat Dergisi*, 477, 35-42.

Gökten, Y. S. ve Gökten K. (2017) "Neoliberal Gıda Rejimi ve Çin'de Gıda Güvencesi: Ekonomi Politik Bir Perspektif", *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10 (2).

Türkiye İhracatçılar Meclisi (2017) İhracat İstatistikleri, <http://www.tim.org.tr/tr/ihracat-rakamlari.html> (08.04.2017).

TÜİK (2017), Ulusal Hesaplar, <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist> (07.04.2017).

TÜİK (2017), Tarım İstatistikleri, <http://www.tuik.gov.tr/> (07.04.2017).

Ünal, M.R. (2010) *Kayısı Araştırma Raporu*, Malatya: Fırat Kalkınma Ajansı.

Ziraat Mühendisleri Odası (2015) Kayısı Raporu, http://www.zmo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=24994&tipi=17&sube=0 (Erişim 07.04.2017).

An Examination On The Agricultural Potential of Malatya

Introduction

Although the agricultural sector is losing its importance to GDP in terms of contribution and employment, it will retain its importance due to the nutrition of the people and the input to the livestock sector. In terms of a country, agricultural self-sufficiency and food safety are an important question. Regarding this issue, it is of utmost importance that the potentials of the regions are extracted and evaluated. The aim of this study is to raise the potential of agriculture in the Malatya economy.

2. The Economy of Malatya Province

Malatya, which is one of the most developed illusions of the TRB1 region, has a specific appearance in terms of the sectoral weight of agriculture. While agriculture is taking a smaller share of the economy in almost every region and country, this does not apply to Malatya.

1.1. Development of Malatya GDP by Years

TRB1 region where including Malatya, Elazığ, Bingöl and Tunceli was ranked 20th out of 26 regions in terms of gross value added. Malatya can only get a share of 0.6% of the country's GDP by 2014. Malatya is also behind the country average in terms of per capita income.

1.2. The Place of Agricultural Sector in Malatya in the Branches of Economic Activity

For the TRB1 region in which Malatya, Elazığ, Bingöl and Tunceli are included, the share of the agricultural sector was 14.02%, the share of the industrial sector was 22.8% and the share of the services sector was 63.19% in terms of income generated in the region in 2011. While the share of the agricultural sector in the region was 14.94 in 2006, it decreased until 2011 and rose again to 14%.

2. Agricultural Production and Productivity

2.1. Herbal production

38% of the total agricultural area of Malatya is devoted to cultivation of field crops. 30% of the cultivation areas are fallowed for the rest of the year and 30% is reserved for cultivation of fruit and spices. The share of vegetable gardens in total agricultural land is only 2%.

2.2. Field Crop Production

Grain group production is made in 88% of the land allocated to field crops. In Malatya, cereals are produced mainly from barley and wheat. Productivity in barley and wheat production is low. Highly effective corn (silage and seed) and sugar beet were planted in about 1% of the area allocated to field crops. Another product with a high yield is the clover, which is planted at a rate of 2.7 per cent of the land produced. The production of feed crops, whose yields are relatively high, are trapped in a narrow area due to the surplus grain areas.

2.3. Fruit Production

In Turkey, about 55% of fresh apricot production and 85% of dried apricot production is carried out in Malatya. Malatya has a production share of approximately 20% in world fresh apricot production and 75% in world dried apricot production. In Malatya, apricot production is made in 88% of the area allocated to the fruits. The remaining fruits constitute 12% of the total fruit gardens. In the 12% section, weight is distributed to grapes and apples. While the share of grapes in total orchard is approximately 5.5%, the share of apple is approximately 3%.

However, when evaluated from the point of view of productivity, productivity in apricot production is not very high. In this context, it can be said that distribution in fruit gardens is not effective. Regulations may be useful to increase the production of a product with a very high productivity and marketing potential such as pear.

Another problem with apricot is that the success achieved in the global production share is not achieved when export values are concerned. Turkey is the world-leader with a 20 percent share in the fresh apricot production, but in the case of export values, it can only be the fourth with an 8% share.

3. Evaluation of Crop Production

Herbal production in Malatya province consist of field crops, fruit and vegetable production. Over the years, changes in production areas were followed and comparisons were made with production quantities. After the field crops, Malatya's most important herbal production is fruit. When compared with the average of Turkey's economy it is becoming clearer how important fruit growing in terms of regional economy.

The frost in 2014 deeply shook the Malatya fruit industry, but other plant crops were not affected. Nevertheless, in general, it seems that there is not a production structure in vegetable production that gives priority to productivity and market needs in the Malatya agriculture sector.

The production structure is predominantly determined by market prices. However, as expressed in the cobweb theorem, agricultural production adapts to market prices with a delay. Therefore, it is not possible to increase agricultural production in the current period according to current prices. In this context, it is necessary to go to a production plan that is based on productivity and market structure.

Conclusion

Structural measures are needed in the agriculture sector of Malatya, which is a province that is below the country average in terms of GDP and per capita income. The creation of alternative products to apricot and to reduce the high dependence on apricot exports stands as a target in the sector.

The unintended use of agricultural land in the province and district centers and sacrificing to rent policies and not investing in agricultural product processing facilities are important problems. As seen in the drought in 2014,

the irrigation problem, which is the very old problem of the province, does not resemble that of the dam and irrigation infrastructure investments. Completing the half-finished projects is important, but will have limited impact unless they are supported by integrated national and regional rural development visions. Current policies that favor the preference of industrial agriculture should be revised in line with environmentally friendly alternative agricultural and commercial policies based on the cooperation of scientists and small producers are widespread.